

Coordonatorii colecției :

Codrin Liviu CUȚITARU
Simona MODREANU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**AIOANEI, VASILE****Povestiri din Bucovina / Vasile AIOANEI**

Iași : Junimea, 2025

ISBN 978-973-37-2861-0

821.135.1

Redactor: Ioan RĂDUCEA
Tehnoredactor: Ema LUCA
Coperta: Ionuț BROȘȚIANU

Editura JUNIMEA,
Bulevardul Carol I
Parcul Copou, Iași
700 506

C. P. 85, Oficiul Poștal nr. 1, Iași
e-mail: edjunimea@gmail.com
revistascriptor@gmail.com
Telefon: 0232 705 837

© Vasile AIOANEI
© Editura JUNIMEA, IAȘI- ROMÂNIA

Vasile AIOANEI

Povestiri din Bucovina

Editura JUNIMEA
2025

Mihaela GRĂDINARIU

Bucovina, mereu de poveste

Debutând în 2021 cu volumul *Casa Ileana*, o poveste fără sfârșit, și adăugând pe raftul de autor încă trei cărți (*Misterul sentimentelor – 2022*, *Pedeapsa divină – 2022* și *Destine fracturate – 2023*), Vasile Aioanei se înscrie odată mai mult, cu opul de față, în galeria povestașilor câmpulungeni cu har, ca un narator neliniștit, sedus de personaje și de situații aparent obișnuite. Pentru prozatorul nostru, însă, aspectele decupate din realitatea imediată devin cu totul și cu totul altceva, metamorfozându-se în decupaje ale unui mecanism recuperatoriu și compensatoriu.

Cu un titlu voit plat (*Povestiri din Bucovina*), volumul de față se deschide generos ca un evantai ofertant, cu proze scurte și alerte, în care începuturile abrupte anticipează neliniștile anterioare generate de lupta cu sine și de bătăliile cu ceilalți și cu vremurile nu întotdeauna prietenoase, ce au tendința de a acapara destine și de a le schimba, pentru totdeauna, traiectul existențial.

Timpul se deapănă înainte și înapoi, în paginile volumului, cu mare repeziciune (Își amintea mereu câtă osândire a tot strâns încă de copil, când trebuia să păzească vacile și oile prin ploaie și frig. Apoi, cât de necăjiți au fost, de fapt, cu toții cei din familia Fetțari, de trebuiau să muncească mult pentru a trăi cât de cât bine...), trecutul amprentând drumul devenirii unor personaje cu portrete puternice în altorelief, autorul colecționând interesante istorii personale, fațete ale unui mozaic puternic aglutinat, cel al unei părți din zona Câmpulungului de Bucovina, a cărui eboșă istorică o conturează cu precizie și finețe (orașul și

împrejurimile lui, care cunosc, până în 1989, un proces accentuat de dezvoltare industrială, fapt ce duce, inevitabil, la modificarea paradigmei sociale tradiționale).

Cu un simț remarcabil al observației, Vasile Aioanei explorează realul și redescoperă fațete inedite ale cotidianului, pe care le expune cu ironie și umor, inclusiv în replici de-a dreptul acide uneori (– Unde zici că lucrează mireasa, leliță Sofie? La încălțăminte? Mare lucru dacă asta n-o să-i dea papucii lui Lazăr!), puse în gura satului, cea care nu tace, dar face și desface tot timpul, fiind o voce incomodă în aproape fiecare scriere.

Lăcomia onora și altora dintre personaje provoacă situații de tot răsul (ca brânza verde din laptele botezat cu apă de la stâna lui Costică Fetățari), însă dominantă se vedește dimensiunea dramatică, chiar tragică, pe alocuri, a actanților, texturile interioare ale personajelor fiind, în cele mai multe cazuri, cele ale însinguraților și neadaptaților.

La hotarul dintre un trecut deloc edulcorat și un prezent aproape haotic, personajele luptă pentru recuperarea unui drum ori pentru recuperarea identității răsucite, contorsionate, alterate între iluzii și deziluzii, tăiate fără milă, uneori, de conștiința clarificatoare. Cuplurile evoluează adesea în spații închise (precum Aglaia și Costică Cimpoeșu, care nu pot scăpa unul de celălalt pentru nimic în lume, învârtindu-se într-un cerc din care nu pot ieși, la granița dintre căsătorie și divorț...), afișează sentimente prefabricate, lăsându-se antrenate în adevărate vârtejuri existențiale, precum Haralambie, ce țese planuri pentru a-l omorî pe Lazăr (Cât de senin îi planifica moartea, gândindu-se și că, într-o zi, acest potențial criminal, i-o va planifica și pe a ei.) pentru a rămâne cu soția acestuia, frumoasa Hortensia.

Foamea de avere (cufărul și bărbânța cu bani, obsesia, mai întâi, a lui Ioachim – De-aș trai s-o împlu..., și, după moartea acestuia, a ginerelei Manole – De-aș trai s-o golesc!), și cea de pământ (casa și averea refuzate de Eusebie Zbranca fiului Orest, căsătorit fără voia tatălui cu țiganca Tereza), se iau la întrecere cu foamea de iubire, ca alternativă la vidul existențial ce modifică raporturile de cunoaștere și de recunoaștere între oameni.

Labilitatea stărilor afective dictează gesturile majore ale oamenilor; astfel, ispititoarea Despina, râvnită de mulți, îi ceadează directorului (ca angajată, n-ai cum să știi niciodată când poți avea mai multă nevoie de intervenția șefului. Pentru oportunități care se pot ivi la locul de muncă, pentru vreo funcție, o clasă de salarizare mai bună, pe care, la momentul oportun, vei vrea poate să le fructifici, și... să ai argumente.) și e gata să fie prinsă în flagrant de soțul legitim la Cabana Deia, apoi jură strâmb în biserică, salvându-și astfel căsnicia, și, într-un final, se cumintește...

Piesa de rezistență a volumului e *Căința Dianeii*, cu un personaj principal veridic, (Conștientă de frumusețea ei, când venea la hora din urbea Câmpulungului, Diana era distantă și zgârcită la vorbă cu mai toată lumea pe care o întâlnea. Prefera totuși anturajul fetelor de vârsta ei, ce o înconjurau de fiecare dată când o vedeau sosind, recunoscându-i prin aceasta și plusul de șarm ce-l avea. Flăcăii erau tot timpul cu ochii după ea, ceea ce Dianeii îi dădea un sentiment de împlinire nemaitrăit până atunci. Simțindu-se adorată, conștientiza ea însăși că-i cea mai frumoasă și mai curtată dintre toate, că, în realitate, e regina balului. Dansa puține melodii, interpretate de lăutarii veniți tocmai din zona Fălticenilor, doar cu anumiți flăcăi aleși de ea pe sprânceană, și obligatoriu, nu mai mult de un joc cu fiecare.) urmărit pe parcursul mai multor etape ale maturizării: tinerețea inconștientă și expansivă, moartea lui Augustin (cel care a iubit-o dincolo de cuvinte), plecarea la Timișoara, întâlnirea cu insistentul Victor, (ne)adaptarea la noul loc, acuze și condamnări, încercarea de a părăsi lumea și finalul deschis, ce lasă loc unei raze de nădejde. Între a ști/ a uita/ a nu afla, ambiguitățile declanșează avalanșe ale complexelor de vinovăție, ori ale celor de inferioritate/ superioritate, încurcăturile încălcind drumuri și poteci, croind din belșug distanțe care separă iremediabil, ori distanțe paradoxale, care apropie și oferă stabilitate.

Un anumit vocabular de specialitate binecunoscut autorului, la braț cu un întreg cortegiu de procedee specifice (anchete, anchetatori, acuzații, declarații, inculpați, instanțe de judecată,

probe, condamnați, cazuri finalizate) aduce un plus de dinamizare secvențelor realiste, iar structura de profunzime nu are decât de câștigat din reformularea expresiei narative, față de cărțile publicate anterior.

Scrisul lui Vasile Aioanei este, desigur, un act recuperatoriu, tramele sunt narate alert, cu mijloace minime, neînfrumusețate; însă, dincolo de jocul aparențelor, ce se desfășoară pe spațiile înguste ale unui câmp epic bine conturat, autorul își păstrează, până la ultima pagină, neastâmpărul de a scrie și bucuria de a înălța construcții narative în volute armonioase, într-o arhitectură ce aduce în prim-plan o zonă fabuloasă: Bucovina, mereu de poveste.

*Poate că povestea este partea cea mai frumoasă a vieții..
Cu povești ne leagă lumea, cu povești ne adoarme.
Ne trezim și murim cu ele.*

Mihai EMINESCU

*Două lucruri avem de făcut pe acest pământ:
să fim fericiți și să fim de folos.
Filozofii.ro*

Barbânta lui Ioachim

Pe timpul României Mari, Ioachim Giosan era unul din cei mai strașnici gospodari din suburbia Sâhla și poate din tot Câmpulungul Moldovenesc. Avea pământuri multe. Mândre livezi în obște, fânețe și pășuni pe coline, păduri întunecate. Și pentru a le strânge folosul, muncea el însuși foarte mult. Doar în campanii angaja clăcași. Pentru ca fânul să-i ajungă pentru toată iarna și pentru toată cireada. Vitele știa el când și cum să le vândă mai bine, ca să facă bani, că mult i-a mai plăcut, după un timp, să facă bani și să-i tot strângă. Și-aceasta nu pentru a-și lărgi averea, prin cumpărare de noi proprietăți, după obiceiul bogaților, ci doar pentru a-i tezauriza. Să știe că-i are acolo undeva, de unde venea și puterea și voința lui de a munci asiduu, ca să strângă...

Un timp îi depunea într-un cufăr din cămară, despre care știa și Rahira, nevasta lui. După o vreme însă, Ioachim a început să-și facă griji că banii, strânși cu atâta trudă, nu sunt în siguranță acolo! N-o știa cheltuitoare pe Rahira, era chivernisită și ea, ca orice bucovineancă a acelor vremuri. Însă, pentru că erau din ce în ce mai mulți, a început după un timp să se teamă că-l vor prăda hoții. Iar ca să fie în siguranță, banilor le trebuia o ascunzătoare. De care să știe doar el. Că banu-i ochiul dracului, și nu poți avea încredere în nimeni, pentru deplinul secret al posesiei lor. Și își făcu un plan, prin care să modifice cămara și beciul. *Că-s prea strâmte, și recolta-i an de an, mai multă și mai bună...*

Ioachim a avut grijă să lucreze singur, pentru a-și amenaja în secret și ascunzătoarea, robotind în jumătatea timpului la extinderea beciului și în cealaltă jumătate la încropirea ascunzătorii. Atent fiind ca atunci când Rahira îl chema la mâncare, să nu prindă de veste. Și, dibaci cum era el în toate cele, a reușit să facă sub podeaua cămării, o porțiță secretă, care dădea într-o adâncitură, și unde, și-a pus o bărbântă veche cu capac. A luat o parte din banii aflați în cufărul știut și de Rahira și, „i-a transferat în cont personal”, ca mai apoi, să se îngrijească să-și aducă și piatra lespede pentru extinderea beciului, lucrând mult mai degajat de-acum. Îi plăcea chiar, să o tot cheme pe Rahira și să o întrebe dacă-i bine ce face.

Ca „trezorier” al familiei, Ioachim Giosan a avut grijă după o vreme, să depună mare parte din câștig în *barbînța* lui. Iar ca să nu prindă de veste Rahira, mai pune și în cufărul banilor. După o perioadă însă, Rahira a început a băga de seamă că în cufăr sunt tot mai puțini, și prinse a-l întreba:

– *Mă', Ioachimi, dac-ai vîndut o parechi di boi, n-ar trebui sî hii mai multi parali în știubei?*

– *Sînt atîtea cîte sînt!* i-a răspuns prompt Ioachim. *Cî doarî nu le-am baut! Ma știi cî îmblu pin crîșmi? Impozitili, Rahirî! Bghirurili-s mari! Și-apî, ma coastî mult oamenii la lucru, cî nu-i platești tu!*

Rahira, instinctiv, a rămas neîncrezătoare, dar, nu l-a contrazis. Vedea cum zi de zi bărbat-său era numai pentru muncă. N-auzise, însă și pe alții să se plîngă că au crescut birurile. Se gândea că, poate, Ioachim al ei e prea cheltuitor, prea darnic cu clăcașii. *Sau poate că ia cineva bani din cufăr? Cine să-i ia însă? Că de locul lor știm numai noi. Ruxandra-i prea mică și prea nevinovată, să poată umbla la bani. Iar urme de hoți n-am găsit. Numai Dumnezeu poate și ce face omul meu cu atâția bani pe care-i câștigă, că vîd că tare greu se mai strîng...* își mai spunea Rahira, în puținul timp ce-i rămânea după ce își termina

și ea treburile în gospodărie, cu o conștiinciozitate și dăruire, de-l surprindea de multe ori pe Ioachim însuși.

Motiv pentru care pe Ioachim îl încercau uneori regretele, muștrându-l conștiința în momentele în care se gândea că și Rahira muncește la fel de mult ca și dânsul, și nu-i cinstit să ascundă bani. Și se temea că-l va bate Dumnezeu pentru asta. Drogul era însă mai puternic, mai mare, sau cel puțin egal cu credința lui. Nu mai putea decât să se roage, acasă, seara la culcare și dimineața-n zori de zi, și la biserică, în zilele de duminică și sărbători creștine. Ca Dumnezeu să-l ierte, căci nu știa nici el pentru ce și pentru cine muncește peste puteri... și pentru ce ascunde bani?

– *Mă', Ioachim, da nu ti mai speti atâta cu lucru'... cî nu-ț' plîng copchiii di foami!* i-a spus într-o bună zi, vecinul Costan Maricari.

– *Nu pot, mă', Costan!* i-a răspuns cu calm Ioachim. *M-am învațat sî hiu nacajit. Eu... și dacî-aș ști dîcusarî cî mîni dimineață mor, tăți noaptea lucru!*

Și atâta lucra Ioachim toată ziua, că seara, de oboseală, nu se mai putea dezbrăca. Dacă nu-i era prin preajmă Rahira să-l ajute, adormea îmbrăcat, însă, foarte fericit, după zilele în care completa *barbînța cu creștari*. Când avea „depuneri”, umbla foarte atent la ascunzătoare, asigurându-se că Rahira și Ruxandra nu-s pe aproape. Apoi, după ce vedea că barbânta se cam umple și o asigura repede la loc, se ducea să-și pună și câte-un șnaps, pe care, de multe ori, nici nu-l mai bea. Lăsa umblat la sticlă, ca să poată disimula beția banilor. Beție după care vorbea singur, mormăind... *de-aș trai s-o împlu!* fără să-i mai pese că-l aude Rahira.

Preocupată, după o vreme, și pentru liniștea ei, Rahira nu se mai sinchisea de câți bani se-adună, și nici de ce tot spunea Ioachim, gândind că a prins și el o vorbă de nărav, și o tot repetă.